

't IJs.

Een gedicht uit 1858 door J.J. Cremer (1827-1880).

Het tragische verhaal van een arm gezin in een strenge winter. De vader en zijn twee kinderen, Adriaan en Treeske, proberen brandhout te vinden. Thuis zit hun zieke moeder. Ondanks de snel verslechterende weersomstandigheden, met een hevige storm, zetten ze door, gedreven door liefde voor de moeder. Uiteindelijk belanden ze op het ijs, wat leidt tot een catastrofale afloop waarbij Adriaan omkomt. Het gedicht eindigt met een boodschap over de ongelijkheid tussen arm en rijk tijdens de wintermaanden.

Voort Adriaan! Toe jongen voort!

De lucht wordt dik en zwart,

En moeder zit zoo eenzaam t'huis,

Denk aan haar koude en smart.

Ik vrees voor storm in korten tijd,

Zie toch dat wolkgevaart'

Trek jongen vlug de slee; zij voert

Ons sprokhout naar den haard.

In de hut die daar staat

Aan den zoom van het meer,

Zit een vrouw, en de kou

Doet de zwakke zoo zeer,

En ze zucht, en ze tuurt

Door een vensterruit heen,

En ze klaagt: Och hoe lang

Laat mijn Huib mij alleen!

Toe Treeske, sla den schortdoek om

En neem mijn wanten, kind,

Ik hoor je tanden klapprend gaan,

Hij snijdt zoo fel de wind.

En Adriaan, loop haastig toch,
Drie uur in plaats van één
Zit moeder Truitje ziek en koud,
In onze stulp alleen.
't Is een huilende orkaan
Die met jachtsneeuw doorzaaid
Als een sikkelt het graan,
Ginds de wouddennen maait;
Gierend zweept hij de lucht,
En van 't stulpjen zoo broos
Rukt hij schouwsteen en dak
In een werw'lende hoos.

Kom Treeske, zit op 't sprokhout neer,
De slede glijdt toch ligt;
Hier, neem mijn jas, en trek hem kind,
Tot over de ooren digt
Toe, neem hem, 'k heb mijn hemdrok nog
En ook de wollen das.
Voort jongen.... moeder wacht zoo lang,
Voort, met versnelden pas!
En de moeder ontzet
Kermt: Gena Hemelheer!
En ze sleept zich door 't puin,
Maar geen kracht rest haar meer.
Voor de hut zinkt z' ineen,
En de wind snijdt zoo fel,
En heur oogen gaan dicht,
En
Bij God heeft ze 't wèl.
Voort Adriaan! Toe rep je wat,

Ik schuif je haast voorbij;
Hier staat de baak, en onze hut.

Ligt juist aan de overzij

Of ben je ook moe ? Nu, zet je dan
Maar gauw naast Treeske neer.

Ja 't kan wel; 't gaat zelfs vlugger nu,
Maar 't is verschriklijk weer.

En de vader schuift snel,
Door de liefde vol kracht,
Zijne slede over 't vlak
Met de dierbare vracht.

Doch de jachtsneeuw
Door den ijskouden wind
Heeft bij 't staren vooruit
't Oog des armen verblind.

gezweept

Daar stoot de slee. En 't kraakt.

Roep Huibert: Adriaan!

Wat is 't?

Lief Treeske! Hemel sta ons bij!

Mijn God, wat nu gedaan?

De slede is in een wrak geraakt

En Huib strekt de armen uit

Maar, 't kentel-ijs breekt telkens af,
En 't meer ontvangt zijn buit.

Door de wanhoop gejaagd
Kampt de vader vol moed;

Dáar in 't ijskille nat
Zinkt zijn leven zijn bloed;
Op het vlak strekt hij neer,

En hij tast onder 't ijs
En Treeske, hij vat haar,
God zij dank en zij prijs!
Maar Adriaan, den goeden knaap,
Hem hoort, hem vindt hij niet.
't Is vruchteloos of hij roept en tast
En plast in killen vliet.
Reeds dekt de kilste zerk zijn lijk,
Reeds vlood zijn adem heen,
Hij volgde Moeders spoor.
Helaas!
Huib blijft met Treeske alleen.
Bij een puinkoop aan 't meer,
Toeft een arme; en zijn klacht
Smelt ineen met den storm
Die nog giert heel den nacht.
En de orkaan gilt en fluit,
En hij sart : - Arme bloed,
- Da's jou deel ! Die rijk zijn,
Die hebben het goed!
Als ge 't warm hebt in uw zalen
Wijl de stormwind buiten giert,
Als ge uw ijs eet van kristalen,
Wen de winter zege viert:
Denkt dan Dames en Mijnheeren.
Dat, waar de aard zijn weelde u biedt.
De armoe worstelt bij 't ontberen,
Ach, uw ijs is 't hunne niet.

www.jacobcremer.nl

8 juni 2025.

